

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15/-
CELOLETNO DIN 60/- ZA
INOZEMSTVO JE DODATI
POŠTINO / OGŁASI PO
CENIKV / POSAMEZNA
ŠTEVILKA PO DIN 1
RAČUN POŠT. HRANILNICE 13.188

ORTJUNA

VREDNOSTVO IN VPRAVA:
V VČITELJSKI-TISKARNI/
ROKOPIŠI SE NE VRA-
ČAJO / ANONIMNI DO-
PIŠI SE NE PRIOBČV-
TEJO / POŠTINA PLA-
CANA V GOTOVINI
TELEFON ŠTEV. 2906

Desetletnica Wilsonovih točk.

Tre dni mineva deset let, kar je sredi najhujše bojne vihre, sredi najhujšega klanja in največje izžupanosti Evrope razglasil Wilson urbi et orbi svoj evangelij, obstoječ iz 14 točk. Važnost Wilsonove objave je bila v takratnih razmerah nedogledna. Značila je pogin centralnih vele-sil, nam, zatiranim Slovanom pa je zagotovila osvoboditev izpod nemškega in madžarskega jarma. S tem trenutkom šele smo mogli vedeti in upati, da postanemo svobodni in da nas ne bo zaslužila Nemčija še mnogo hujše, kot smo bili zasluženi pred vojno. In vsi smo klicali navdušeni Wilsonu kot rešitelju in preobrazitelju vsega človeštva.

Slavnih 14 točk je vsebovalo same ideale, na katere se preje niti misliti nismo upali, ideale, ki so nam obetali upravo bajno bodočnost. Kaj je iz tega nastalo? Wilson je padel kot predsednik USA in z njim vred so padle tudi njegove točke. Pa niti za časa svojega predsedništva ni mogel odoleti navalu združenih politikov zmogovite antante, ki so ga potiskali korak za korakom nazaj in mu onemogočali njegov program točko za točko. Vse kar je dosegel, je bil mir, ki pa nosi že sam v sebi kali nove vojne. In društvo narodov? Amerika sama ne priznava tega društva, ona sama noče izvajati oporoke velikega svojega državljanja.

Za nas, Jugoslovane, so imele Wilsonove točke še posebno važnost. Obetale so nam avtonomijo in možnost izživljanja v lastni, nacionalni državi, postavile so narodnostni princip, ki naj bi zagotovil vsakemu narodu možnost samostojnega obstoja, nacionalnim državam pa državne meje odgovarjajoče narodnostnim mejam. Bili smo prepričani, da bo beseda postala meso, saj jo je izgovoril Wilson imenom one Amerike, ki je vrgla svoj meč na tehtnico in s tem odločila poraz Nemčije in Avstrije. V svojem navdušenju nismo mislili na londonski pakt Italije. Tudi nas ni motila točka Wilsona, ki pravi, da se morajo državne meje Italije prilagoditi jasno razvidnim nacionalnim mejam, ker smo bili toliko naivni, da bo princip popolne enakopravnosti vseh držav in narodov tudi v resnici izveden. Kot v drugih stvareh, smo doživeli razočaranje tudi v tej. Na svoji lastni koži čutimo baš Slovenci, da je ostal tudi Wilson človek, ki v praksi ni mogel izsiliti priznanja izraženih načel, deloma vsled odpora velesil, deloma pa zato, ker so mu bile narod-

Zora vstaja dela se dan, ker Radion pere sam!

RAZUMNA MICA

Razumna Mica uživa svoje življenje. Ne muči se z žehtanjem ali krtačenjem, za njo dela Radion. Radion sam? Ja!

Perite tako:

»Raztopite Radion v mrzli vodi, denite poprej namočeno perilo v to raztopino, kuhajte 20 minut, nato pa izplahnite!«

Perilo je čisto in snežno belo! Drgniti in krtačiti je nepotrebno, ker perilu in rokam samo škodi in — se postane mogoče lepši od tega?

Radion, idealno pralno sredstvo varuje perilo!

nostne meje, zlasti pa razmere malih narodov povsem neznane.

Tudi v tem oziru moramo pripisati glavno krivdo sebi. Nihče se ni resno pobrigal, da bi dal velikim silam priliko spoznati nas in naše razmere. Bili smo utopisti in živeli v maniji, da nas pozna ves svet in da bodo velesile izpolnile vse naše želje. Le posamezniki so se zavedali, da smo za velesile popolnoma neznan faktor, da nas smatrajo za poldivji element enakovreden Alban-cem in da sploh nimajo pojma, da smo kulturni. Že začetkom leta 1919. je prišel iz Pariza poziv, naj skušamo organizirati dosledno agitacijo in reklamo, da bodo imeli zastopniki velesil priliko prepričati se o naši eksistenci in kulturi. Odziva ni bilo. Le en primer: Izražena je bila želja, naj pride vodilno naše pevsko društvo koncertirat v Pariz, da prednaša pred zbranimi zastopniki velesil našo lepo narodno in umetno pesem. Pevci so se hoteli odzvati temu pozivu ne glede na osebne žrtve, ki bi bile združene s potovanjem na tako daljavo v takratnih še ne urejenih razmerah. Vsled absolutne indolence naših vodilnih faktorjev pa je stvar zaspala. Ko je Slovenija plaval v verižniških in tihotapskih milijonih, ko je tekel šampanjec od

miz, ni bilo mogoče dobiti onih par tisočakov, ki bi jih pevci potrebovali kot prispevek za daljino pot.

Pa tudi vodilni politiki sami se niso zavedali, da smo za velesile quantité négligeable. Šele tekom leta 1919. so se zavedli, da ne moremo računati na svoje nacionalne meje, pa tudi takrat smo še živeli v zmo-ti, da bomo okrnjeni na jugu na ljubo Italiji, da pa bomo na severu dobili vse, kar bomo hoteli. Pestili so nas, naj bomo mirni, naj opustimo vsako nasilno akcijo, sprejemali smo razne komisije, kazali smo jim naše narodne dame v narodnih nošah, pri-rejali čajanke in zabave, spremljali njih avtomobile in bili navdušeni, če je kak ameriški polkovnik izrazil mnenje, da smo kulturni in da so naša dekleta čedna. Ko pa je prišla na dan resnica v vsej svoji nagoti, smo se prijemali za glavo in kričali nad drugimi, mesto da bi spoznali svoj lasten greh.

Kljub dejstvu, da se Wilsonov program za nas ni uresničil, pa moramo ohraniti hvaležen spomin mo-žu, ki je potegnil za seboj s svojo trmasto ideologijo vso Ameriko in omogočil, da je končala svetovna vojna z zlomom centralnih sil. Kajti le na ruševinah Avstrije je mogla vzkliti Jugoslavija, le z Wilsonovo pomočjo je bil mogoč korak od av-

tonomije v okvirju Avstro-Ogrske do samostojne države. Naš greh je, če je dosegla Italija tako ugodne, za nas uničujoče meje, Wilson je moral zavzeti v sporu posredovalno stališče in je zato predlagal znano Wilsonovo črto. Ni dvoma, da bi bila naša južna meja ugodnejša, če bi njegov predlog sprejeli. Toda v svoji bedastoči smo odklonili njegov posredovalni predlog in izgubili s

tem edinega resnega in uvaževanega posredovalca, ki je bil kljub nepoznanju razmer vendarle naklonjen nam in je uvidel vso krivico zahtev, ki jih je stavila Italija in so jih podpirale njene zaveznice, vezane z londonskim paktom.

Wilson je mrtev in dvomimo, da se bo našel njemu enakovreden naslednik, če in kadar pride do novega svetovnega požara.

Provizorij!

»Prijateljska pogodba, ki jo je sklenil pred 5 leti naš takratni zunanji minister Ninčić, poteče dne 23. t. m. in treba jo je obnoviti — ali zahvaliti se v bodoče za njo.

Ta prijateljska pogodba je ne le najžalostnejši diplomatski akt, kar jih hranijo predali miznice g. zunanjega ministra, temveč najbrže na prvem mestu onih prijateljskih paktov svetovne diplomacije, iz katerih brije norce že zadnji čevljarski vajenec kje daleč v zakotni vasi. Ta prijateljska pogodba, ki jo je mogel sfor-sirati le človek, ki nima niti najmanj razumevanja za težnje svojega naroda, je bila s strani Italije prelomljena skoro vsak dan in danes ga ni moža, niti g. Ninčić ne, ki bi veroval le še v eno samo obvezo, dano s

strani Italije. S to prijateljsko pogodbo si je jugoslovanski narod umazal svoje roke in ne bo jih očistil popreje kot takrat, ko vrne vse brutalne udarce, ki jih je prejel, z vsemi obrestmi. Naša prijateljska pogodba z Italijo ima samo eno svetlo točko, in ta je — jugoslovanski barbar je dokazal celemu svetu, da ne more pljuniti na svoj čast, kot je storil to Italijan s svojo prahistorično kulturo in vso fašistično preroditvijo. Jugosloven je dokazal, da je pošten barbar, fašist je dokazal, da je degenerirana propalica.

Spricho vseli nešteti mednarodni intrigi, s katerimi je skušala Italija omajati na najpodlejši način naš položaj, spricho nešteti lopdvščin, ki so jih zagrešili fašisti nad našim na-

LISTEK.

MILUTIN JOVANOVIČ:

V PRVEM NALETU. (1912.)
 (Dalje.)

Iz tega stanja me je prebudilo žvenketanje bajonetov, katere so vojniki nameščali na cevi pušk. Gledam jih in vidim njihove roke, ki nervozno drhtijo in ne morejo najti cevi in njihova kolena, ki mehnično podrtavajo. Vsa ta junaška in mlada lica so prevlečena z neko bledoto; vidim jih kako skušajo s suhimi ustnicami požreti slino, ki je ni; njihove oči so neobičajno razširjene pred nečem, česar do sedaj ni bilo.

Tam pred nami pa je grmelo in lomilo šibje in kamenite kočje ubogih seljakov...

»Naprej!«

Previjajoč se je strelački stroj spustil po pobočju Plavice, katerega je bilo treba preiti skozi dež turških šrapnelov.

Od skal je odmevalo pokanje in pod nami je prasketanje pušk na-

znanjalo, da se tam že bje pešadijska borba.

Šli smo negotovo naprej in se plazili po šibju, iz katerega smo hoteli v najkrajšem času priti. Naši polčaji v dolini so se v zelenilu jasno razločevali, neprijatelj pa nas je obsipal z močnim topovskim ognjem.

»Trkom! Držite se desno!« Komandiral sem, a sem komaj slišal svoj glas med treskanjem turških granat pred nami in nad nami.

Tekli smo z divjo brzino naprej in pod nogami smo čutili mehko poljsko tlo. Okrog nas je treskalo in plegli smo ob trnjevi meji neke njive.

»Jedinačna paljba! Koso desno. Osam stotina, počinji!«

Črne cevi so zapele svojo stransko krvavo pesem. Ta naša paljba je nadkrijevala hrup in grmenje s sovražne strani. Ta trenutek je vsakdo pozabil na sebe. Nihče se ni smatral edincem, v vsa izmučena telesa je prišla neka skrivna in nevidna sila. Lica so žarela in oči so bile vprte tja, odkoder je neprijatelj iz svojih rovov sipal smrt med naše vrste.

Naenkrat, kaj je to? Kot da bi nekdo z bičem pokal po naših telesih je s presunljivim »fiju, fiju« vzvaloval zrak nad nami.

»Streljajo na nas s strojinami! Trkom napred!«

Ko smo jurili naprej, je na tisoče zrn v tankem loku preletelo naše glave in zarisalo na polju ozke brazde, ki so bile pravilnejše, kot jih riše plug macedonskega kmeta.

Kretali smo se naprej. Za seboj čujemo pok granat naših baterij, ki so letele preko naše fronte, v centru pa prasketanje naših mitraljezov. Streljački stroji se zbirajo in razvijajo. Čete se med seboj mešajo, ker smo prišli zopet do bodičevja in goščave.

»Katera četa je to?«

»Tretja prvega bataljona. Poginil nam je podporučnik.«

»Ostanite pri naši četi do konca borbe.«

Komandant polka je oslabljen in bled odredil, da naj ga na rokah nesejo tja do prvih borbenih linij.

Neki kaplar — brivec iz Čuprije — lep kot deklica, je padel pokraj mene, zadet v prsa.

»Ne dajte me, gospod kapetan!«, je prosil s presunljivim glasom in s krvjo na ustnicah izdihnil. Okrog njega pa je sijala zlata svetloba in drhtela v solnčnih žarkih.

»Vraga, zgubil sem nogo,« je tožil mali nežni kaplar blizu mene in se držal za krvavo koleno.

Brezumni, opaljeni, obdani z vonjem krvi ubitih drugov, lic črnih kot zemlja, rok maslnih in otečenih od streljanja, smo tekli naprej z naperjenimi puškami v rokah. Samo sto metrov smo še pred neprijateljskimi rovi; vidimo vzdignjene glave turških strelcev, ki so nas streljali in čujemo zvoke njihove godbe, ki jih navdušuje za protinapad.

Z našega desnega krila je tedaj odjeknil gromki »Ura!«

Mehanično smo stisnili puške k sebi in drveli naprej z zmagovalnim bojnim krikom na ustnicah. Oglušeni od peklenkega grmenja in oslepele od ognjenega dima nismo videli niti slišali ničesar pred nami. Nič nismo čutili bodičevja in krvi, ki nam je tekla po nogah, ko smo padali po kamenju. Ranjenci niso čutili bolečin, ker so bile rane še tople in krvaveče.

Osvestili smo se šele tedaj, ko smo se ustavili v turških rovih, ki so bili polni mrtvih vojakov.

V daljavi smo videli gomile, ki so v paničnem strahu bežale doli k Ovčjemu polju.

BORIS Z.:

IZDAJALČEVO PLAČILO.

Slika z neosvobodene zemlje.

Proklet bio i ko ga rodio, proketo mu pleme i koljeno!

I.

Doli v vasi je gorelo. Krvavo je odseval žar ognja od mrkih skalnatih sten, ki so v nočni temini sličile davnim velikanom.

Nihče ni gasil, nihče se ni upal reševati. Ognjeni zublji so objeli vse poslopje. Pred občinsko hišo je stala straža, poveljnik pa je ravnodušno zmigoval z ramami. Kaj njemu mar če zgori dom sužnja. Sam je kriv.

Goreča hiša je bila prazna še predno je pričela goreti in predno so se zlovesče sence požigalcev od-daljile.

Srečno novo leto želi pravoslavnim bratom uredništvo in uprava.

rodin in ki se jih je sramoval zapisanih na beogradskih ulicah sam italijanski poslanik g. Bodrero. Spricho vseh, javnosti se neznanih zločinov je pričakoval jugoslovanski narod sedaj po preteku 5-letnega prijateljstva s strani naših državnih krmarjev besedo, ki jo naša soseda zasluži. Naša vlada bi morala povedati jasno vsaj to, da ne sklepa pogodbe z državo, ki ji je poštenje neznan pojem. Izraziti bi se morala, da mi italijanskega prijateljstva ne potrebujemo in da se jugoslovanski narod s studom obrača od vsake misli živeti četudi samo v formalnem prijateljstvu z narodom verolomcev. Italija ima dovolj težko vest, da bi vse to razumela pri eni sami energični diplomatski gesti z naše strani, ki bi ji povedala razločno, da njenega prijateljstva ne maramo več.

Mesto te odločne besede se je stavil predlog za podaljšanje odgovodnega roka obstoječe pogodbe —

»da se razmere razčistijo«.

Razmere so že čiste, tako čiste kot nikdar! Za onega, kateremu se ne zdi še dovolj čiste in mu jih niso razčistili vsi dogodki zadnjih let, ni pomoči, ker je slep.

Jugoslovanski narod ne more pristati na nobeno prijateljsko pogodbo s svojo sosedo vse dotlej, dokler Italija ne popravi stotine krivic, ki nam jih je prizadejala. In ker ve, da si bo moral pravico iskati sam, ne goji prav nobenih želja do onega trenutka igrati njenega prijatelja.

Gospod Ninčič je sklenil prijateljsko pogodbo proti volji celokupnega jugoslovanskega naroda in zato je bila ta pogodba, podpisana z velikimi diplomatskimi žulji za naš narod navadna cunjica, kos popisanega papirja. Ravno tako bo presojal vsako drugo pogodbo z Italijo, če bi se našel med našimi diplomati še kdo, ki bi si jo upal podpisati.

jo opažamo že dolgo vrsto let. Z racionalizacijo moramo pomagati tudi delavcu do boljše eksistence in mu vcepiti veselje do dela, ki ga danes, — o tem si bodimo na jasnem — ne more imeti.

Iz ravnokar navedenega sledi, da bo paralelno morala narasti tudi davčna moč države, s čimer bo mogoče rešiti vprašanje državnih financ in ne nazadnje državnih nameščenec in — korupcije. V tem zadnjem vprašanju si bomo pač najlažje postavili za vzgled Rusijo, ki pozna za korupcijoniste najhujše kazni. Če bi delali po ruskem vzorcu, bi bila korupcija pri nas kaj kmalu zatrita. Samo ena skrb navdaja človeka pri tem, kje najti vlado, ki bi bila v stanju kaj takega skleniti! Če bi se še dobila vlada, ki bi se ji kolikor toliko posrečilo izenačiti davke in priti

do uresničenja zakonov, zlasti pa ureditve pravnih razmer v Srbiji in pravne moči med njo in prečanskimi kraji, potem bi si naše gospodarstvo že lahko čestitalo in bi moglo mirno preiti h končni izgraditvi medsebojnih odnošajev med posameznimi pokrajinami. Že danes pa moramo imeti pred očmi tudi dejstvo, da se bodo odnošaji z Bolgarijo kljub vsem italijanskim intrigam prej ali slej morali izboljšati in da mora priti do ujedinenja z Bolgarijo. S tem bomo seveda postavljeni pred nove naloge, na katere se moramo pripravljati že sedaj.

Če bomo šli po poti, kot jo omenjamo, si bomo prihranili marsikako bridko uro in onim, ki bodo kdaj državi odslužili, ne bo treba beračiti za kosček kruha, kot se godi to sedaj v našo največjo sramoto.

vise s svojo nežno deco v svoji večnolepi materini govorici... Zgodi se...

Odbor za Vilharjev spomenik v Planini pri Rakeku na sv. večer 1927.
Predsednik: Josip Blažon. Tajnik: Alojzij Urbančič. Blagajnik: Alojzij Milavec. Odborniki: Karol Tršar, Jakob Tegelj, Jerom Demšar, Andrej Zihari št. 72.

Naš pokret.

Mestna Orjuna Hotinja vas sklicuje letni redni občni zbor dne 15. t. m. ob 13. uri v prostorih gostilne g. Jožefa Bandurja v Orehovalu vasi z običajnim dnevnim redom. Obenem bodeta govorila oblastna delegata iz Maribora. Prosimo, da se udeležijo tega občnega zbora tudi sosedne organizacije, posebno odborniki, ker bo obenem volitev sreskega odbora, a po občnem zboru se vrši istotam veliko javno zborovanje.

Slavnost v spomin padlega br. Valentina Žica. V spomin na junjsko smrt br. Valentina Žica je priredila Orjuna v Kaštel Sućurcu komemoracijsko sejo, na kateri so vsi govorniki povdarjali velike zasluge bpk. br. Valentina, ki nam ga je usoda vzela v cvetu njegove mladosti in sredi dela.

Pohod na grob br. Valentina Žica. Ob obletnici smrti br. Valentina je posetila njegov grob četa kaštelanskih četnikov Orjune in položila nanj lep govordv venec. Četniki so nad grobom izmolili molitev za pokoj njegove duše.

Odhod dosedanjega oblastnega čelnika dalmatinskih Orjun iz Splita. Te dni je zapustil Split aglini br. M. Žile, oblastni čelnik Orjune Dalmacije in urednik »Pobede«. Z njim so izgubile dalmatinske Orjune neumornega delavca, ki je vedno hodil po poti njegovega padlega druga br. Valentina Žica.

»Veledajnik«. Dr. Oskar Tartaglia je izdal knjigo o svoji borbi proti dvoglavemu črnožoktemu Atlu, ki nosi naslov »Veledajnik«. Predgovor tej knjigi sta napisala dr. Ante Trešić-Pavičić in br. Niko Bartulović. Knjigo, ki opisuje veliko borbo jugoslovanskega patriota proti stoletnim tiranom, toplo priporočamo vsem bratom. Preplačilo v znesku 30 Din je poslali na naslov: Dr. Oskar Tartaglia, Zagreb, Gundulićeva ul. 37/I. dvorište.

Koledar »Jadranske Straže« za l. 1928. je pred kratkim izšel. Vsebuje zanimive sestavke o našem morju in mornarici. Stane 10 Din in se naroča pri »Jadranski Straži« v Splitu.

Nova nacionalistična revija v Ameriki. V Sand-Pedru v Kaliforniji je pričela izhajati revija »Jugosloven« (The Yugoslav), ki ima namen uvesti našo emigracijo v prilike našega naroda z jugoslovanskega nacionalističnega stališča. Pozdravljamo orjunaški stav naših bratov v Severni Ameriki in smo uverjeni, da bo ta list naša dika v daljnih krajih, kjer žive Jugosloveni.

Poravnajte naročnino!

Berlin. J. L.:

Gospodarska politika v tekočem letu.

Hermann Wendel, znani nemški publicist in naš prijatelj, pravi v eni izmed svojih knjig, kjer piše o naših časopisih, da pogrša liste, ki bi bili jugoslovanski, liste, ki bi ravno tako zastopali interese Kruševa dolu v Macedoniji, kot one Bačke ali Hercegovine, ali pa Slovenije. S tem je zadel v jedro. To njegovo konstatacijo bi bilo samo v toliko izpopolniti, da je tako ne samo v novinarstvu, temveč tudi na vseh poljih našega javnega življenja.

Da, res je! Imamo nešteto listov v različnih krajih naše domovine. Vendar je težko najti med njimi enega, ki bi prestopil ozke meje srbsstva, hrvatsstva ali slovenstva in bi motril dogodke z nekoliko širšega, z jugoslovanskega, z državnega stališča. Imamo najrazličnejše korporacije z različni več ali manj lepo do nečimi naslovi iz vseh panog javnega življenja, o katerih tudi ne moremo trditi, da bi se povzele preko provincializma in bi se mogle pohvaliti, da delujejo v sporazumu z ostalimi, istosmernimi organizacijami v državi. Vseposod torej razcepljenost sil mesto kooperacije, antagonizem mesto sporazuma v svrhu dosege skupnega cilja. Pri vsem tem pozabljamo, pa to ni le nesmiselno že po vsem svojem bistvu, temveč tudi stane obilo denarja, da pomenja tako delovanje luksusa, ki si ga naša zemlja niti od daleč ne more privoščiti. Gremo po prav istih stopinjah kot jih je hodila in jih še hodi s svojimi številnimi državčicami Nemčija, ki pomenijo za njo absolutno nepotrebne izdatke in zahtevajo čimprejšnje remeudure v smeri izbrisa njihovih mej.

Pa ne samo v interesu lastnega žepa, temveč tudi radi svojih nasprotnikov državnih sosedov, bi bil že skrajni čas, da se zavemo, kam pelje pot, po kateri smo hodili dosedaj. Ali ni vsakomur jasno, kako zaželen je vsak naš prepriček onim tam preko Jadrana? Kake adute jim dajemo sami v roke iz gole nepremišljenosti? O tem, da je Jugo-

slavija kakršna je danes, in pritegnilvi ozemlje, ki ga prej ali slej dobimo nazaj, sposobna za samostojno življenje, je prepričan ves svet, in če se pri nas še kdo najde, ki je v stanu to tajiti, potem s tem le dokazuje svojo popolno nezrelost in neznanje. Če pa je stvar taka, in da je, o tem smo prepričani, potem nam ne preostane drugega, kot da zavijamo rokave in se lotimo dela na dograditvi svrabe, ki nam je namenjena za življenje. Kratek pogled na pretekla leta nam pokaže, da dosedaj svoje dolžnosti nismo storili. Slovenci smo mnogo, mnogo zamudili in ne vem če se onih, ki so toliko peli o slovenski kulturi, naše ljudstvo s hvaležnostjo spominja, kajti radi svoje megalomanije smo ostali dolna, prišli do spoznanja, da ob pesmi o svoji kulturi ne bomo siti. Tako vidimo, da se naši ljudje bavijo čezdalej bolj z mislijo, da le ne bo napačno, če pogledajo preko Sotle ali pa celo preko Drine.

Srbi vedo kje je slovenska in hrvatska industrija in znano jim je, da bi njihovi kraji marsikaj rabili od nas, vedo pa tudi, kje jim je iskati nadomestka, če bi bili mi tako ne-spametni, da bi še nadalje vztrajali na stališču, katero smo — Bogu bodi potoženo — z redkimi izjemami zastopali dosedaj.

Facit vseh teh razmišljanj je torej, da je skrajni čas posloviti se od stare taktike, ki se je že zdavnaj pokazala za nepriljavno in se oprijeti novih smernic.

V prvi vrsti se moramo zavedati, da je eksistenca prebivalstva naše države odvisna od sodelovanja vseh, da smo eni drugim potrebni. Industrija naj se razvija in pospešuje le tam, kjer so za njo dani pogoji. Nasprotno naj se v krajih in predelih, kjer je že sedaj razvito poljedelstvo, to pospešuje. V vseh panogah gospodarstva pa je treba preiti k racionalizaciji, da zmanjšamo stroške, povečamo svojo produktivnost in kupno moč prebivalstva, kar bo obenem pomenilo konec stagnaciji, ki

Miroslavu Vilharju.

Jaz nisem Prešernu ne Vodniku stric; nabral pa sem nekaj domačih cvetlic.

(Vilhar, Pesmi 1860, 155.)

V spomenici Miroslavu Vilharju 1906. piše dr. Josip Tominšek: »M. Vilhar se kot pesnik in skladatelj po obsegu in po umetniški višini svojih proizvodov ne more meriti s kakim velepesnikom ali veleskladateljem; po svojem vplivu na široke sloje slovenskega naroda pa ga lahko štejem med prve naše moze. Ne smemo ga presojati le z ene strani, ampak kot celega človeka. Kot tak pa on pripada prvim našim bodrilcem, za širno Notranjsko je on opravič tekem 20 let toliko, kolikor je učinilo v drugih krajih skupno šele učni mož in raznih činiteljev; a tudi v drugih naših krajih so z njegovo pesmijo prvokrat zapeli, da so »sinovi Slave« in njegove pesmi so tudi res nesle, ne le umetno zaplojale nekaj pravega slovenstva k zunanjikom, sorodnikom in tujcem.

Pozabljene so in bodo marsikake visokoumetne pesmi in melodije proslulih pesnikov in skladateljev, a Vilharjeve se ne bodo pozabile, sin jih podeduje po očetu, hči od matere...

Tak mož zasluži spomenik in pravo mesto mu je v svetovnoznani Postojni. Zgodilo se je... Slavljen je bil naš rojak, kajti Vilhar je bil rojen tu v Planini 7. IX. 1818. Njegova rodna hiša nosi še danes ime Vilharjev dom in 1890. je bila v njo vridana spominska plošča. »Čujte gore in bregovi, da sinovi Slave smo!« je onemel Vilharjev klic na tem ponižanem in razžaljenem ter v kot potisnjemem postojnskem spomeniku. Odmey njegov, odmey ponižanega in užaljenega je odjeknil v srcih rodoljubnih gospodarjev in narodnih obmejnih stavcey, da smo sklenili mi notranjski obmejni razdeljeni Martini Krpani napraviti nov spomenik Miroslavu Vilharju na svobodnih tleh pred njegovo rojstno hišo. Vzbuditi hočemo narodno in državno edinstvo na svojih tleh, da pokažemo moč in zavest

notranjskega vzor-kmeta Martina Krpana, ki se ni bal ne ministra ne birača, ne cesarja ne Brdavsca, ker je poznal v svoji krepki duši le rodno grudo in ljubezen do nje. Tu na meji črpamo svojo moč iz nepremakljivosti matere zemlje, katero utrjuje lepota in ljubezen do naše sladke matere govorice, katere nam ne vzame iz srca tudi najsilnejši Brdavs. Grča-pisatelj Levstik je s svojim vzor-kmetom Martinom Krpanom počastil Notranjca, ki nikdar ne spremeni svojih narodnih običajev in ostane veren svoji materi zemlji, ki nas vse hrani in shranj. Rodoljubi — pobratimi, Vilhar, Levstik in notranjski kmet Martin Krpan se niso bali Zabajke, junaški zaslužijo, da se klonimo njih domodolnim čustvom in dvignemo njih slavo, ako napravimo spomenik svojemu najvrednejšemu sinu Miroslavu Vilharju, da bo vzbujal in oznanjal narodno in državno edinstvo s svobodne matere zemlje daleč tja po neodrešeni domovini:

»Čujte gore in bregovi, da sinovi Slave smo!«

Sprejmite ta naš rodoljubni poziv vsi Notranjci, vsi Slovenci, vsi Jugosloveni, da vzgajamo s postavitvijo Vilharjevega spomenika v vsi svobodni in neodrešeni Notranjski ljubezen, slogo in edinstvo našemu obmejnemu narodu, kateremu naj zasije solnce svobode do onih naših naravnih mej, kjer se šepetajo naše vzor-matere svoje večerne molit-

Davi so na vrata te hiše potrkali vojaki tujeve milice. Njihovo trkanje je vrglo vrata s tečajev in besnih lic so privedli iz nje gospodarja in dva sinova. Gospodinja-mati je že pred dvema letoma umrla od žalosti za nesrečnim sinom, ki so ji ga umorili plačani banditi.

Uklenjenih rok so vsi trije stopali pred svojimi krvniki. Odpeljali so jih, veliko mesto jih je požrlo in za njimi so se zaprle dveri mračne in zafohle temnice.

Noč je pokrila zemljo, pri zamreženem oknu pa je stal blede, nesrečni oče in zrl v temo. Dušo so mu palili plameni, hujši od onih v domači vasi, ki so se prav tedaj leno vlačili po pogorišču. Oči so mu hotele predreti to zlokobno temo in uzreti onega, ki je razdril srečo in tih dom napolnil s tugo in nesrečo. Omahnil je ob oknu, zaril obraz med dlani in bridko zaplakal. Pred njim sta stala sinova, stiskala pesti in jih hotela dvigniti k nebu, da bi priklicala božji gnev nad svoje krvnike. Tedaj pa so zarožljale verige in roke so jima omahnile v nemoči.

II.

Hitel je med hišami naravnost k stanovanju tujega oblastnika. Bilo je že pozno v noč, a pozvali so ga, naj pride takoj. Koraki so mu bili, nesigurni, glavo je sklonil predse, ovrtnik pa zasukal do ušes. Njegove s krvjo poplute oči so brezdušno strmele v tla. V njegovi črni duši je kljuvalo, a vendar je zaigral na izžetih ustnicah večkrat demoniski nasmeh. Pred očmi so se mu vrstili dogodki temne preteklosti. Videl se je gladnega in razcapanega, videl je dobrotnika, ki ga je vzel na svoj dom in skrbel zanj. Bili so dobri ljudje, ki so ljubili pravico in mrzili krivico. Zato je padel najstarejši sin, on pa je tedaj prejel prvo plačilo za — izdajstvo. Vendar pa je znal linavsko zavijati oči in jadikoval je z ostalimi, ko sta prinesla mlajša svojega mrtvega brata domov. Niso še spoznali tedaj njegovega pohlepa po denarju in bogastvu in zapuili so mu...

Plašno se je ozrl okrog sebe in zopet zapil pogled v tla. Pred očmi so mu stopili najnovejši dogodki, za katere še ni prejel plačila. Spomnil

se je viharne noči, ko je potrkal na okno njegovega dobrega gospodarja sin Svobode — četnik. Videl je mladega plavalasega četnika, ki je izgubil že v ranskem jutru in pustil mal listič — iskreno zahvalo dobremu človeku, ki ga je prenočil. Prodancu so vstale v duši črne misli, drugi dan se je javil pri tujem oblastniku, oddal poročilo in prejel aro. Nocoj je gostoljubni dom pogorel in njegov dobrotnik je s svojima sinovoma na varnem — za zidovi jetnišnice v velikem južnem mestu...

Tesneje se je zavil v plašč in niž je na oči je potisnil klobuk. Za nočjo mu ni treba dalje skrbeti. Prenočil Trdno upa v uspeh.

Bo tam, kjer bo prejel plačilo, rano ob zori pa se bo vrnil po poti in si poiskal nov dom in novih žrtev. Prišel je pred veliko poslopje, se še enkrat pazno ozrl in pritisnil na kljuko. Skrbno je zaprl vrata za seboj in hip na to je stal pred tujim gospodarjem. V blede svetlobi svetilke je videl roko, ki mu je zaničljivo nudila plačilo. Vzel je in spravil.

Doli za nasprotnim vogalom pa je dvojce osvetniških oči spremljalo

prodanca in dvojce rok je trdnejše zgrabilo za brzometko. Oni v poslopju je že prejemal plačilo, ko je temna senca osvetnika šinila mimo vogala in izginila v bližnjem gozdu.

III.

Zvezde so pričele ugašati in temni gozd se je prebujal iz nočne tišine. Tam pod mogočnim hrastom je stal nekdo, oprt na brzometko. Njegovo lice je kazalo, da ni niti dvajset zim šlo preko njega. Izpod kalpaka z gavranovim peresom so padali črni lasje na visoko, zagorelo čelo. Temno oko je zamišljeno gledalo v visoke vrhove mogočnih platin na vzhodu, ki jih je baš pričela zlatiti prva zarja vzhajajočega solca. Misli mladega četnika pa so bile pri onih zvestih drugovih, ki so bili kot on, vsak trenutek pripravljeni pasti za čast in svobodo svojega naroda. Malo je bilo njih, ki so zapustili valove strasti in naslad pokvarjene dobe in se zaprli vase, da so lahko neovirano nadaljevali delo svojih padlih drugov izza velike vojne. Onim, ki jih niso razumeli, se je zdela njihova narava čudaška, nepojmljiva za te čase. In vendar je v

srcih teh mladih mož gorel plamen neomajne volje dokončati to, kar so pričeli veliki predniki. Med te redke je spadal torej tudi ta mladi četnik. Tudi on je zapustil tihi dom in ljubljeno deklico in šel za jasnim in svetlim ciljem ideje...

Iz sanjarenja so ga prebudili lahki koraki in roka mu je močnejše stisnila puško. Grmovje se je razmaknilo in pred mladega borca je stopil njegov mladi drug, na katerega je čakal. Brez besede mu je podal roko in mu pogledal v odkrite modre oči. Stala sta tako molče in si gledala v oči — pobratima v življenju in borbi, ponosna na čast in slavo svojega plemena. Kolikokrat sta se že tako spustila s kršnih gora v to dolino tuge in boli in povračala s svojimi drugovi-izvidniki neprijateljem milo za drago...

Plavalasi četnik je pričel pripovedovati o nesrečnem očetu in njegovih sinovih, ki so ga one strašne noči tako gostoljubno sprejeli in ki jim je sedaj podla in prodana duša uničila srečo in dom.

Pobratim ga je poslušal in njegove temne oči so govorile več, kot bi mogle povedati besede. Oba sta

GRADBENO PODJETJE ING. DUKIĆ IN DRUG

LJUBLJANA

Bohoričeva ulica št. 24

Kronika.

POTRDIŠTE LJUBLJANSKEGA ŽUPANA.

Z ukazom N. Vel. Kralja Aleksandra I. je bil dne 28. decembra 1927 g. dr. Dinko Puc končno potrjen ljubljanskim županom. Zaman so bila prizadevanja klerikalcev, ki so hoteli potrditev kolikor mogoče zavleči oziroma celo preprečiti in ki so morali končno še doživeti, da se je ta potrditev izvršila baš tedaj, ko sedi v vladi njihov človek.

Jugoslovenska Ljubljana ima končno svojega župana in pričakovati bi bilo, da se prične z gospodarskim delom, ki ga tako silno potrebuje. Dolga leta se to ni moglo vršiti, ker so bili oni, ki bi morali skrbeti za njen procvet, odvisni od posameznih partij in so svoje delo opravljali popolnoma enostransko, po njihovih željah.

Sedaj, ko sta gerentstvo in komisariat končno odpravljena in ko ima stopiti na čelo bele Ljubljane postavno izvoljeni župan s svojim občinskim svetom, se bo kmalu jasno pokazalo, komu je pri srcu pravi napredek našega mesta in kdo zna prav braniti avtonomijo Ljubljane.

Danes gremo preko vseh nedostojnih in neprimernih protestov in intrig, ker smo prepričani, da bo g. dr. Puc častno rešil svojo nalogo in bo s tem najboljše in najlepše zavrnil očitke onih svojih nasprotnikov, ki hočejo na vsak način še v nadalje obdržati na čelu mesta kakšnega svojega komisarja in tako preprečiti pravno avtonomijo Ljubljane.

Ce pri svojem delu naletijo večina pri opoziciji na nerazumevanje in bo vladala besna strankarska zaslepljenost še nadalje, kot že jasno kažejo vsa znamenja, potem nosi odgovornost za gospodarsko propadanje zopet prvobornilca za avtonomijo mesta Ljubljane SLS.

Dr. Demetrij Bleiweis t. Dne 10. t. m. je nenadoma preminul v Ljubljani splošno priljubljeni in spoštovani g. dr. Demetrij Bleiweis. Z njim smo izgubili enega naših najboljših zdravnikov. Pokojnik je bil rojen dne 3. aprila 1871. leta. Kot zdravnik si je pridobil neveljavne zasluge in mnogo prijateljev, katerim je s svojim strokovnim znanjem nešteto krat pomagal. Pokojnika ohranimo v lepem spominu; težko prizadeti rodovniki naše sozljaje.

Naš prijatelj nam je poslal na ogled italijansko propagandno dopisnico, italijanski lev sega po Dalmaciji — ki je bila dana na pošto v Jugoslaviji. Očividno se je ojunčil kak kravji mešetar in hotel nekoliko podražiti jugoslovensko pošto. Želimo, da jih razpošljejo za par milijonov dinarjev, ker z nakupom znamk le pripomorejo našim blaginjam, iz poštnega predala gredo pa itak v peč!

Čisto brez potrebe. »Slovenec« z dne 10. t. m., števil. 7., se je spomnil 80. obletnice smrti Radeckega, za katerim še vedno žaluje. V svojem jokavem poročilu omenja med drugim, da je imel tudi v Ljubljani skromen spomenik v Zvezdi, ki ga je odpravil val ob prevratu. Čisto brez potrebe. — (Debelo tiskano ima v oklepaju). Res brez potrebe? Recimo raje brez haska, ker, kakor

je videti, ga v Jugoslovenski tiskarini še vedno ne morejo pozabiti. To obhajanje Radeckyjevega kipa ponovno dokazuje, kako velikanska pogreška je bila storjena ob prevratu s tem, da se takrat poleg bronastih glav niso zdrobile glave tudi nekaterim prenavdušenim častilcem degeneriranih avstrijskih vojvod. Prav gotovo bi bile razmere danes že drugačne. In dokler se to ne bo zgodilo, ne bomo na boljšem in ne bo še konca bizantinskih jermijad za kipi in spomeniki naših tlačiteljev! Žrtve avstrijskih špijonov in denuncijantov kličejo k maščevanju! Čimprej se to zgodi, tem boljše za narod in državo. —k.

Dolnja Lendava. Za tukajšnji okraj se je ustanovilo društvo »Slovenska Krajina«. V tem društvu so včlanjeni vsi tukajšnji Jugoslovenci brez razlike, ne ozirajo se na politično pripadnost. Društvo deluje zelo uspešno in agilno.

Za Silvestrovo je priredila »Slovenska Krajina« v Dolnji Lendavi veselico z igro ki je vsestransko dobro uspela. Opazil pa se je takoj afonit tukajšnjih židov in madžarov, ki se veselice »prišlekov« iz principa niso udeležili. Tudi ta prireditelj je dokazala, da sta tu dva svetova, eden, ki ustvarja, drugi, ki čaka na povrnitev preteklih desetletij. Med tem pa raste mlajša generacija in ni daleč čas, ko bodo okosteneli borci za preteklost izročeni pozabljenju.

Rimski papež je razposlal te dni okolišnic svojim podrejenim, v kateri opozarja na kvarne posledice, ki jih ima delovanje posameznih cerkvenih dostojanstvenikov v tem, da streme za zbliznanjem vseh cerkva. In tako je zopet akcija, za katero so zamislile vse cerkve, skupno delovanje za čim intenzivnejšo moralno preroditvijo sodobnega človeka nepopolna, ker je rimsko-katoliška cerkev na stališču, da edino ona more ustvariti pravega človeka. Naši cerkveni voditelji pa se po svojih političnih zastopnikih bratijo z vsemi mogočimi veroizpovedi in katoliško časopisje ne pozabi nikdar ob taki priliki zapeti visoko pesem o poštenosti in moralni kvalifikaciji raznih turčinov, židov itd. Dosledno pa pozabi pristaviti, da je ta njihov značaj pomagala ustvariti v veliki meri — za rimsko-katoliško cerkev kri-va vera.

Iz Celja. Vedno in v vseh listih se je povdarjalo, da morajo biti naši trgovci dosledni v občevaranju z dobavitelji. Koliko naših korespondentov je brez kruha, ker čimogočamo tujim firmam dopisovanje v nemškem jeziku. Ne zamerim nikomur, če piše majhni firmi v Avstrijo ali Nemčijo nemško, toda velike firme bi se morale prisiliti, da nastavijo ljudi, ki so zmčni srbohrvatskega in slovenskega jezika. Oni, ki nam blago dobavljajo so veseli, da se ga znebe in bi se gotovo uklonili našim zahtevam po dopisovanju v našem jeziku.

Se večji škandal pa je, da slovenski trgovci dopisujejo s hrvatskimi v nemškem jeziku. Pred kratkim sem zavrnil dopis neke hrvatske tvrdke, ki mi je pisala v nemškem jeziku in sem prejel odgovor,

daj dvojce črni oči in vejevje se je razgrnilo. Osvetniška roka je priložila puško k licu. Iz cevi je siknila ognjena kača, grom pa je pretresel jutranje ozračje in odmeval od skalnatega pečevja. Prodanec je padel brez glasu in v zadnjih krčih bližajoče se smrti, grebel po vlažni zemlji, ki je rdelo od njegove izdajniške krvi. Temna postava se je za hip sklonila nad njim in takoj izginila med drevjem.

Pomladansko solnce je že obsevalo divne planine in pozni sneg se je topil v njegovih žarkih, ko sta se mlada osvobodila vračala v svobodno zemljo...

Doli na poti je ležal mrtvec. Usta so mu bila polna zmečkanih bankovcev, steklene oči pa so bujile v modro nebo.

da slovenske tvrdke raje dopisujejo nemško. Iznesli smo to v javnost, in ta javni poziv bi morali upoštevati tudi trgovci. Toda pri nas imamo še vedno ljudi, ki se ne ozirajo na nacionalne interese in kljub neštetim pozivom ostanejo isti. Eden izmed teh je tukajšnji trgovec Anton Fazarinc. Naj je trgovec tega ali onega političnega prepričanja, nacionalno ne sme grešiti pod nobenim pogojem. Do onih pa, ki to store, ne bomo imeli nobenih obzirnosti.

Orjuna in pretepi. Skoro vedno, kadarkoli so bili kaki pretepi po javnih lokalih, so bili krivi Orjunaši, pa četudi niti poleg niso bili. Hitelo se je z naravnost sadistično naslado poročati o divjanju Orjunašev. Ako se pa pretepejo takozvani slovenoborci med seboj, ali kake druge kapacitete, tedaj se vrag ne zmeni za to. Tako je bil nedavno zanimiv slučaj med ljubljanskimi klerikalci v poznih urah pred ljubljansko stolnico, še bolj pa v nekem javnem lokalu, kjer so imeli svoj čas osobito pikro na vsakega Orjunaša. V tem lokalu je sedela boljša družba, med katero se je nahajal tudi dr. Novačan. Mislimo, da nam nihče ne bo naprtil njega kot našega člana. Vendar v podeljevanju klofut ne zaostaja za nobenim Orjunašem. To bi vedel povedati znani slovenski skladatelj g. E. A. kateremu je dr. Novačan prisolil krepko klofuto, in sicer na obraz, ne za ušesa. Prizor je bil zanimiv in ga je vredno obelodaniti, ker naših članov v nobe-

nem slučaju ne pardočira niti policija, niti časopisje. Tudi za ta slučaj smo radovedni, zakaj je običajno poročilo v ljubljanski kroniki izostalo. Tudi stražnik, ki je imel tam službo, ni mogel napram takim junakom ničesar. Slučaj bomo obdržali v evidenci, da ga ponovimo, ko bo zopet naš član kje upravičeno nastopil. —k.

OPOZORILO OUZD — VSEM DELODAJALCEM!

G. minister socialne politike je pod brojem 10.683 z dne 6. decembra 1927 izdal naredbo, s katero se dosednji mezdni razredi od 1. do 7. s 1. januarjem 1928 ukinajo in nadomestijo z novim 1. meznim razredom. V ta novi mezdni razred spadajo vsi nameščenci, ki ne prejemajo nobene plače ali pa prejemajo manj kot 8 Din dnevno.

Po tem novem meznim razredu znaša od 1. januarja 1928 dalje celokupni dnevni prispevek za bolezensko zavarovanje 0'36 Din. Delodajalci smejo svojim nameščencem, ki spadajo po svojem zaslužku v ta novi mezdni razred, odtegovati za bolezensko zavarovanje dnevno 0'18 Din, za borzo dela pa 0'02 Din. Za vaje, ki ne prejemajo nobene plače, mora plačati celotni prispevek delodajalec sam. Potrebne preuvrstitve v nove mezdne razrede bo za prijavljene osebe izvršil okrožni urad sam.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani.

Tužni glasi.

Poslopje Ciril-Metodove družbe v Puli prešlo v last mesta Puli. Prefekt za puljsko pokrajino Cavalieri je pooblastil mesto Pulo, da kupi za 33.000 Lir od Družbe sv. Cirila in Metoda poslopje nekdanje hrvatske ljudske šole v Puli. Božični »Popolodni Trieste« pripominja k temu pod naslovom »Prorokovanja sovražnikov in zgodovinska nemezis« sledeče:

»Ta Ciril-Metodova šola v italijanski Puli je bila mnogo let ne samo viden znak imperialistične megalomanije Slovanov, temveč tudi opomin Italijanom, naj ne podcenjujejo važnosti tuje penetracije v naše ozemlje. Kaka slovenska šola na Krasu ali v Kastavščini ali na otoku Krku ni imela nobenega nevarnega pomena tudi ne značaja afirmacije slovenskega elementa, toda ustanovitve in vzdrževanje slovenske šole v Puli, v mestu, ki je že od 20. stoletja italijansko, je bilo izredne važnosti, kakor slovenska šola v Gorici, v Trstu in na Reki, v središčih italijanstva, ki niso smela trpeti tujih infiltracij.

Na Pulo so usmerili svoje težnje vlada in Slovani. Niso ji hoteli vzeti samo italijanskega značaja, temveč hoteli so jo podjarmiti, dati ji župana z mečem, povzdigniti jo za sedež deželnega mesta, v katerem naj bi imel premčje neitalijanski element. Nekega dne — med l. 1892. in 1896. — je »leader« Hrvatov odvetnik Matko Laginja imel drznost obljubiti, da bo Pula v 10 letih hrvatska, da bo imela hrvatski magistrat in da bo sedež hrvatskega deželnega zbora. Istrska mladina je s klci ogorčenja odgovorila na to izjavo zlega preroka in Pula sama je pokazala, da je v resnici čisto italijanska. Hrvatska šola in marsikatera druga slovenska ustanova pa se je ohranila v pričakovanju sigurnih dogodkov, namreč trijalistične razdelitve cesarstva, ki bi odkazala Istro in Dalmacijo tretji državi, sestavljeni iz dežel, ki so se imenovala Kranjska, Hrvatska, Bosna-Hercegovina. Po sreči pa je vojna preprečila to krivično razdelitev, ki bi postavila naše ozemlje pod osvraženo suženstvo.

Danes izginja zadnja relikvija slovenskega hudobnega početja: Ciril-Metodova šola je postala last občine in občina bo vanjo nadomestila italijansko šolo. Članek končuje z besedami: »Upajmo, da se to čimprej zgodi tudi z ostalimi Ciril-Metodovimi šolami, ki sedaj, seveda radi prevelike tolerance še vedno sejejo v tem našem obmejnem ozemlju seme sovražstva proti Italiji in Italijanom.«

Iz seje osrednjega odbora Lega Nazionale. V nedeljo 18. t. m. se je vršila seja osrednjega odbora te organizacije. Na seji se je predvsem z največjim navdušenjem omenil govor predsednika te ustanove Pittaca v italijanskem senatu o neodrešenih bratih v Dalmaciji. Z veseljem so vzeli na znanje, da je vlada dala dijaškemu konviktu Tommaseo v Zadru značaj javne ustanove. S sorodno ustanovo Italia Redenta je delala Lega Nazionale vzporedno. Za-

Kolikor ima leto dni, mimo toliko postaj trpljenja mora živno bolni, zakaj slabi izmučeni živel nam grene življenje in povzročajo marsikakšno trpljenje. Bodeče, vlečeče bolečine, omotičnost, tesnoba, glavobol do polovice ali po vsej glavi, šumenje po ušesih, migljanje pred očmi, motenje prebave, pomanjkanje spanja, nenadno potenje, trganje v mišicah, nezmožnost za delo in različne druge neprilike so posledice slabotnih, onemoglih bolnih živcev.

Kako se rešite tega zla?

Reši Vas pristni Kola-Licithin; živilo bogato vitaminov je postalo človestvu izvrj dobroto; čudovito pospešuje delovanje telesa, jači hrbtnični mozeg in močnega, krepi mišice in ude, daje moč in veselje do življenja.

V boju za zdrave živce

dela pristni Kola-Licithin pogosto čudeže, vodi živilne snovi do krajnih koncev krvotvornosti, poživilja, izpodbuja, ohranja mladost in svežost. Saj se sami lahko prepričate, da vam ne obetam nič neresničnega, zakaj bodečih štirinajst dni pošljem vsakemu, ki mi piše, popolnoma zastoj in poštnine prosto majhno škatlico Kola-Licithin in knjigo zdravnika z mnogostranskimi dolgotimi izkušnjami, ker se je sam boril s takim trpljenjem. Pišite mi samo razločno svoj naslov, pa vam pošljem takoj obljubljeni

popolnoma brezplačno!

E. Pasternack, Berlin, S. O.

Michaelkirchplatz Nr. 13.

Abteilung: 179.

RADIO

FRANC BAR

LJUBLJANA
MESTNI TRG 5

Zahtevajte novi ceniki!

menjali sta v zadnjem letu dva otroška vrtca: Lega je odstopila svoj vrtec v Trbižu Italiji Redenti, ta pa je prepustila svoj vrtec na otoku Lastovo Legi, ki ima kakor znano tam svoj dom. Lega ima sedaj poleg raznih rikreatorijev in pošolskih zabavišč 77 otroških vrtcev, seveda izključno v slovanskih krajih.

V kratkem je nameravala otvoriti nova vrtca v Sv. Petru v Šumi in v Rihemberku, toda stroški za vzdrževanje dosedanjih vrtcev so preveliki, da bi mogla vzdrževati še druge. Radi tega bo morala iskati druge poti, da reši to perečo vprašanje.

Fašistovsko vodstvo, zlasti gorško pokrajinsko vodstvo, je v velikih skrbih radi italijanskega učiteljstva, ki mora poučevati v obmejnih krajih. Živeti mora med tujim prebivalstvom, poučevati v italijanskem jeziku otroke, ki govorijo izven šole drug jezik. Hud je boj, ki ga bijejo ti ubogi italijanski učitelji pri svojem raznarodovalnem delu med slovanskim prebivalstvom. Nujno je potrebno, da se jim priskoči na pomoč. Posebno vnet za to je slavoznani Ballaben, ki pljuva vedno žolč proti vsemu kar je slovanskega. Za stvar se je zavzel celo že sam pokrajinski tajnik Caccese in je o stvari že govoril tudi pri svojem obisku v Rimu.

Ubogi Rovenski učitelji pa, ki so bili nezakonito odpuščeni iz službe, češ, da so bili nesposobni za poučevanje na italijanskih šolah, čakajo še vedno, da se jim odkaže pokojnina, ki jim gre po vsej pravici. Šele sedaj je raznesla neka privatna korespondenčna agencija vest, da se bo po vsej verjetnosti podelila tem revežem velika milost in da se jim bo nakazala pokojnina.

Spremembe na podeželskih mestih. V Postojno pride sedaj kot podeželski kapetan Giovanni Relli, ki je dosedaj podeževal v Pomjanu, odnosno kakor se glasi po njegovi zašlugi sedaj ime občine v Šmarjah pri Kopru. Tam se je posebno odlikoval po svoji surovosti, s katero je nastopil proti župniku v Pomjanu, posebno pa v družbi s prošlim učiteljem De Luca in enako prošlim odvetnikom De Petrisem proti slovenskemu župniku Silvaniju v Krkavcih. Vsem je še v groznem spominu gonja, ki so jo pričeli ti gospodje proti temu župniku, kateremu so celo nastavili past, da bi se na poti domov ubil. Celo sam tržaški škof, ki je pritekel na lice mesta, je spoznal opasnost položaja in vzel župnika Silvanija kar s seboj v Trst, cerkev pa zaprl. Radi tega je nastalo hudo vrvenje v fašistovskem taboru. Za stvar sta se zavzela pokrajinski fašistovski tajnik Mrach in prefekt Cavalieri. Imela sta ponovne sestanke s škofom. Posredovali je tudi poseben zastopnik osrednje vlade in po ponovnem pisanju fašistovskih glasil sklepajoč, je prišlo do nekakega dogovora, na podlagi katerega se je škof obvezal, da bo odstranil celo vrsto slovenskih duhovnikov. Silvani se je sicer smel povrtni na svoje mesto, toda prilike so po prizadevanju omenjenega podeželskega in učitelja De Luce postale take, da je moral župnik telesno in duševno pobiti zapustiti za vedno

uprla pogled v ožarijene vrhove in zopet v nesrečno vas v dolini. Sajnala sta o veličini naloge, ki čaka nju in njune drugove.

IV.

Zapustil je hišo tujega gospodarja te zemlje in s pošastno spačenim obrazom krenil proti gozdu. Pospešil je korak in še trdnjeje stisnil šop bankovcev. Ni videl, da se bliža dan in da so vaške hiše že daleč za njim. Vstal je preje, nego je nameraval. Ni videl, da se nahaja v območju mogočnih in košatih dreves in da se nad potjo dviga divje pobočje, ki prehaja v skalno pečevje planin. Čul ni zamolklega glasu v višini in ni videl temnih postav, ki so se spuščale po pobočju. Bližale so se mu, on pa je hitel dalje in mislil na bogato plačilo. V grmovju se je zasvetilo te-

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

Je najmodernejša urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najpreprostejšega do najmodernejšega. - Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. - Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole
Risane, dnevniki in beležnice.

svojo župnijo. Podeštat je namreč toliko v Pomjanih kolikor v Krkavcih prepovedal slovensko petje v cerkvi in je naložil učiteljem, naj učijo šolsko deco peti italijanski. Učitelj De Luca pa se s tem ni zadovoljil, s šolsko deco je celo molil in docela preprečil slovensko molitev v cerkvi. Ko je župnik upravičeno radi tega ozmerjal učitelja, je le-ta ponoči pozval karabinjerje in fašiste iz Kopra, ki so ubogega župnika tako izdelali, da je moral bežati iz Krkavcev. Tržaški »Popolno di Trieste« je o zadevi pisal po svojem običaju in pri tem imenoval slovensko molitev »ostrogotsko kručenje«. Ko je tednik »Novice« v dostojnem članku naprosil tržaškega prefekta naj vendar gleda, da se ne žali na tak način čustvo slovenskega prebivalstva, je bil zaplenjen.

Podeštat Giovanni Relli pa je bil za svojo gonjo nagraden, imenovan je sedaj za podeštata v Postojni. Na njegovo mesto v Šmarje pa pride njegov njega vreden fašistovski sopajdaš, predobro znani odvetnik Nino De Petris iz Kopra.

Dosedanji župnik in tajnik fašistovske stranke podeštat dr. Stechar je prišel, kakor vse kaže, v nemilost, kajti na njegovo podeštatsko mesto v Postojni je prišel, kakor gori poročano, kapitan Relli z Šmarji pri Kopru, ki je prevzel tudi mesto krajevnega političnega tajnika in je bil na sobotni seji imenovan za inspektorja celega postojanskega okraja, namreč občin Postojna, Sv. Peter, Prestranek in Košana.

Za nadzornika za sežansko okrožje, namreč za občine Sežana, Duvlje, Divača, Zgonik, Tomaj, Veliki Repenji in Senožeče, pa je bil imenovan znani Grazioli.

Našemljeni prefekti. Pod tem naslovom je pred letom dni napisala »Goriška Straža« uvodnik, v katerem je razkrinkala nekatere podeštate in didaktične ravnatelje, ki so si prisvajali pravice, ki sicer gredo

le prefektu, ker so začeli zaplenjati knjige, ki so bile izdane z oblastvenim dovoljenjem.

Ravno tiste dni je bila izšla okrožnica od načelnika vlade Mussolinija, da so prefekti vrhovni načelniki posameznih pokrajin.

Mussolini je razposlal vsem prefektom kratko, toda ravno radi tega tem bolj jedrnatno brzojavko sledeče vsebine:

»Opozarjam na okrožnico iz lanskega leta, in sicer ne radi obhajanja spomina.«

Toda kakor za ironijo se ravno v teh dneh dogajajo po slovenskem ozemlju v Italiji dogodki, ki zvenijo kakor najhujši zasmeh tem okrožnicam.

Poročali smo pred kratkim, kako je župnik fašistovske stranke za sežanski okraj in obenem krajevni politični tajnik Grazioli naznanil prosvetnemu društvu »Dneva žar« v Kazljah, da je njega delovanje v nasprotju z nacionalnimi smernicami in mu ukazal, da mora prenehati z delovanjem ter zahteval od njega tudi vse društvene spise in knjige. Po njegovem nalogu je tomajski podeštat prof. Serafini takisto postal napram prosvetnemu društvu »Mladina« v Križu pri Tomaju. Veseli nad uspehom tega svojega početja so razobnili po svojih listih, da so se nekatera slovenska prosvetna društva na sežanskem prostovoljno razšla, da prepustijo tako prosto polje snujočemu se Dopolavru in izrazili nade, da bodo tudi ostala društva sledila tem vzgledom.

Ker pa društva tega sama niso hotela storiti, so enako nasilno nastopili proti društvu »Zarja« v Kopri in ga praktično obsodili na smrt.

Pretekli teden je omenjeni Grazioli poslal miličnike v Veliki Repenji k tamšnjemu predsedniku izobraževalnega društva »Dom« z nalogom, da ga prisilijo k razpustu društva. Ker se je le-ta upravičeno

branil, je prišlo do prekanja, pri katerem se je društveni predsednik morda res nerodno izrazil. Miličnika sta mu očitala, da je napovedal skorajšnji konec fašistovskega režima. Dejstvo je, da sta mu tako pretila z ovadbo in večmesečnim zapornim. Predsednik, ki je priprosto domačin, se je prestrašil in pristal na njuno ali bolje na Graziolijevo zahtevo, da se društvo razide.

Nadaljna združitev občin na Goriškem. Občine: Črniče, Vrtovin in Kamnje so bile združene v eno občino pod imenom Goriške Črniče »Cernizza Goriziana«. Občine: Št. Vid, Vrabce in Podraga v eno občino pod imenom Št. Vid, Čepčvan, Tribuče in Kolovec v občino Čepčvan.

Fond za slovensko Akademijo znanosti in umetnosti in za Narodno galerijo. Poziv slovenski javnosti, naj prispeva v Fond za Akademijo in Galerijo, ki bo podlaga za ustanovitev naših najvišjih prosvetnih zavodov, je našel popolno razumevanje. Objavljamo prvi seznam prispevkov v vednost slovenski javnosti in bomo poslej redno priobčevali imena darovateljev v časovnem redu.

A. Ustanovitvi Akademije in Galerije. (Dar najmanj 100.000 Din). Mestna občina ljubljanska je z dopisom št. 10.667/27 (4. V. 1927) votala 300.000 Din. Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani je izplačala 15. aprila 1927 znesek 100.000 Din.

B. Zidarji Akademije in Galerije. (Dar najmanj 10.000 Din). Mestna občina celjska je z dopisom št. 4126/27 (16. IX. 1927) obvestila upravo Fonda, da je postavila v proračun 50.000 Din za Fond. Trboveljska premogokopna družba v Ljubljani je izplačala dne 20. XII. 1927 znesek 50.000 Din.

C. Darovali, oziroma votali so: po 5000 Din: Mestna občina Ptuj; po 3000 Din: Neimenovani; po 2000 Din: Mestna občina Kamnik, mestna občina Kranj; po 1500 Din: Mestna občina Brežice; po 1400 Din: Univ. profesor dr. Matija Murko v Pragi; po 1000 Din: Msgr. Viktor Steska, prof. Simon Dolar v Kranju, univ. prof. dr. Izidor Cankar, tržka občina Konjice, občina Mežica, občina Dobrunje; po 600 Din: dr. Fr. Stele, dr. Josip Regali; po 350 Din: tržka občina Sv. Trojica v Slov. goricah; po 250 Din: občina Zagorje ob Savi; po 200 Din: občina Moste pri Ljubljani; po 120 Din: Alojzij Smrekar, Ljubljana; po 100 Din: Orlovski krožek na Verdu, Orliški krožek na Verdu, občina Rakek, občina Kokarje, občina Dravograd.

občina Ljubno: po 50 Din: vesela družba pri »Bergantu«, občina Rajhenburg, občina Gradišče ob Dravi; po 20 Din: občina Spodnje Sečevo (p. Rogaška Slatina).

Narodna galerija, kot upravitelj Fonda, izreka vsem darovateljem iskreno zahvalo za razumevanje in podpiranje naše največje kulturne naloge ter prosi ostale slovenske občine, zavode in posameznike, naj sledijo zgledu prvih darovateljev. Fond ima svoj lastni čekovni račun v Ljubljani, št. 10.535.

Odvetnik

dr. FRAN HUBAD

naznanja, da se je

PRESELIL

s svojo pisarno

iz Beethovne ulice št. 15

v Lingarjevo ulico 1

II. nadstropje.

**TOVARNA
POHIŠTVA
I. I. NAGLAS**
Turjaški trg št. 6
priporoča svojo veliko
za logo vsakovrstnega
pohištva po najnižjih cenah

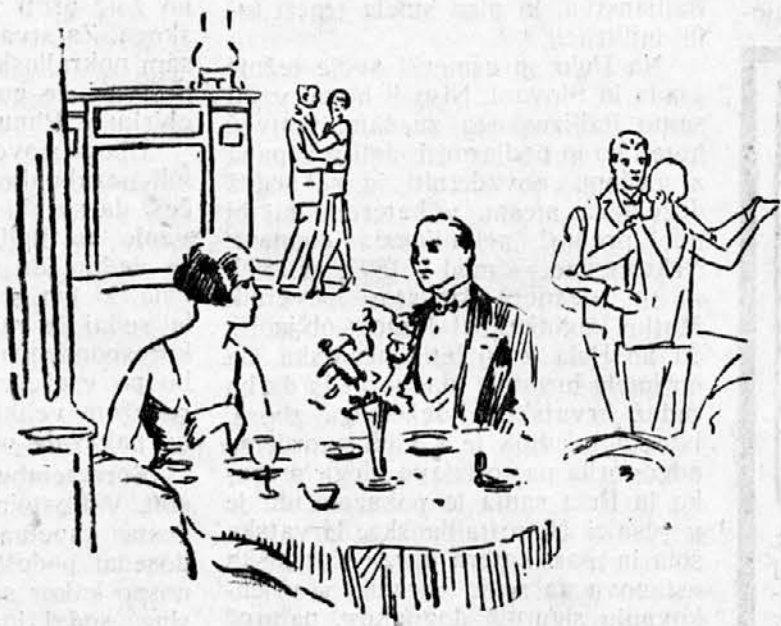
IVAN JAX IN SIN
LJUBLJANA, Gosposvetska cesta 2.

ŠIVALNI STROJI

izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz lastne tovarne. 15. letna garancija. Vezanje se poučuje pri nakupu brezplačno.

PISALNI STROJI »ADLER«

Kolesa iz prvih tovarn, Dürkopp, Styria, Waffner (Orežno kolo). Pletilni stroji vedno v zalogi. — Posamezni deli koles in šivalnih strojev. Daje se tudi na obroke! Cenike franco in zastoj.

Prej 229 Din,
sedaj 169 Din.

VEČERNA MODA

Pri nas dobite čevlje za
vsako večerno toaleto
v odgovarjajočem tonu
iz brokata in svile.

Prej 169 Din,
sedaj 129 Din.

Rata